

Roerdomp in het riet - A better LIFE for Bittern

Roerdomp broedt in nieuw rietmoeras Drontermeer

Het is gelukt! Drie jaar na aanleg heeft er vorig jaar voor het eerst een roerdomp gebroed in het nieuwe rietmoeras bij het Drontermeer. De ontwikkeling van het moerasgebied is in de afgelopen jaren gemonitord door rietvogelspecialisten van Altenburg & Wymenga.

Dit bureau concludeerde in 2016 al dat het gebied goed genoeg was voor de roerdomp. Nu, na ruim 3 groeiseizoenen, is de 8 hectare nieuwe rietmoeras bij het Drontermeer "ecologisch functioneel" verklaard voor de twee voornaamste doelsoorten: grote karekiet en roerdomp. En beslist geen zekerheid. Want er was nog weinig ervaring met de aanleg van nieuw rietmoeras. En de andere projecten in ons land waren meestal niet erg succesvol. Daar komt bij dat de twee rietvogels nogal kieskeurige beestjes zijn, met hele specifieke terreineisen.

Andere vogels profiteren

Vele tientallen andere vogelsoorten profiteren inmiddels ook van de nieuwe natuur. Naast rietvogels ook watervogels. Bijzondere

broedgevallen, naast de roerdomp, van de afgelopen jaar zijn: de dodaars, krakeend, krooneend, zomertaling, waterral, blauwborst, kleine karekiet (met maar liefst 30 paar!), bosrietzanger en baardman.

De 8 hectare rietmoeras is het eerste deel van een ongeveer 8 hectare groot nieuw rietmoeras bij het Drontermeer. De aanleg van dit tweede deel wordt mede mogelijk gemaakt door een Europese LIFE-subsidie. Het hele gebied is ook definitief toegevoegd aan het bestaande Natura 2000-gebied Veluwerandmeren. In totaal is in en rondom het Reevediep ruim 350 hectare nieuwe deltanatuur gerealiseerd. Vogelbescherming Nederland is blij met de resultaten tot nu toe.

Koning Willem-Alexander "opent" Reevediep

Met het openen van sluisdeuren heeft Koning Willem-Alexander donderdag 14 maart het Ruimte voor de Rivier-project Reevediep bij Kampen officieel opgeleverd. Tegelijkertijd werd hiermee ook het nationale programma Ruimte voor de Rivier afgesloten. Sinds 1 april heeft aannemerscombinatie Isala Delta de bouwhekken verwijderd en is het enorme gebied open voor het publiek om te wandelen en te fietsen. Ook minister Cora van Nieuwenhuizen was bij de oplevering aanwezig: "We hebben de kaart van Nederland opnieuw getekend. Op 34 plekken in Nederland is de mens een stukje opgeschoven om bij hoogwater de rivieren meer ruimte te geven."

Ruimte voor Rivier IJsseldelta

Sinds 2015 is gewerkt aan de uitvoering van het project Ruimte voor de Rivier IJsseldelta. Zo is het zomerbed van de IJssel over een lengte van 8 kilometer uitgebaggerd. Dit draagt voor de helft bij aan de waterveiligheidsdoelstellingen van de regio. Om de andere helft ook te realiseren, is de hoogwatergeul Reevediep ten zuiden van Kampen aangelegd om hoogwater op de IJssel soepeler te kunnen afvoeren. Ook zijn in vijf uiterwaarden maatregelen genomen om water te bergen of sneller af te voeren. En er is bijna 400 hectare nieuwe natuur gerealiseerd en nieuwe wandel- en fietspaden aangelegd, waaronder de ruim 40 hectare nieuw rietmoeras bij het Drontermeer.

Gedeputeerde Boerman benadrukt dat waterveiligheid in Nederland nooit af is. "Hier in de IJsseldelta gaan we nog even door met de bouw van de Reevesluis, de versterking van de Drontermeerdijk en het verwijderen van de Roggebotsluis", zegt Bert Boerman. "Er is in de afgelopen jaren in opdracht van Rijkswaterstaat en de provincie Overijssel door heel veel mensen hard gewerkt om dit project mogelijk te maken. En ik ben trots op het resultaat. Tegelijkertijd besef ik ook dat er offers zijn gebracht door omwonenden: mensen moesten verhuizen, boerenbedrijven werden verplaatst. Dat is ingrijpend."

Symposium Reuring in het Riet

Op woensdag 25 en donderdag 26 september wordt het tweedaagse symposium Reuring in het Riet gehouden. Deelnemers worden tijdens dit inhoudelijke evenement getraakteerd op een mix van kennis en veldbezoeken per boot en bus in de drie gebieden van de LIFE+ projecten A Better Life for Bittern (Drontermeer en Zwarter Meer) en Booming Business (Friesland). In deze projecten speelt rietontwikkeling voor het behoud van vogels, zoals de roerdomp en karekiet, een grote rol. Beide dagen staat de ontwikkeling van riet in de projecten centraal. Daarnaast is er de eerste dag een lezing natuurinclusief ontwerpen, en wordt de tweede dag ingegaan op het herstel van onderwatervegetaties. De eerste dag van het symposium vindt plaats in het Stedelijk Museum in Kampen. De tweede dag in de Princenhof in Earnewâld. Interesse om deel te nemen? Kijk dan op de website: www.reuringinhetriet.nl.

Broedvogelmonitoring Zwarte Meer: "Hoopgevende cijfers rondom broedvogels"

Symen Deuzeman van Sovon Vogelonderzoek Nederland vertelt over de eerste resultaten met betrekking tot de monitoring van broedvogels in het kader van het project A better LIFE for Bittern.

De afgelopen jaren is er in het Zwarte Meer veel werk verzet om de kwaliteit van het rietmoeras te verbeteren en dan met name om het areaal waterriet te laten toenemen. Waterriet - riet dat met de voeten in het water staat - is erg belangrijk voor veel bijzondere en kieskeurige broedvogels, zoals de roerdomp, snor en grote karekiet. In het Rietmoeras is veel oud en platliggend riet en ander organisch materiaal over grote oppervlaktes afgeplagd, zodat nieuw vitaal rietland zich kan ontwikkelen. Daarnaast zijn in veel vakken, zoals het gebied is opgedeeld, slenken gegraven, die veelal een verbinding hebben met het open water van het Zwarte Meer. Ook de dwarsloten en sloten langs de zomerdijk zijn uitgebaggerd en natuurvriendelijk ingericht. Nu al blijkt dat in de delen waar ondiep is geplagd, er zeer vitaal rietland terugkomt. Oude krekens die met elkaar verbonden zijn, poelen of nieuwe slenken blijken een grote aantrekkingskracht te hebben op reigerachtigen, lepelaars, ganzen, eenden en vissen, maar ook op broedvogelsoorten als de roerdomp, snor en waterral die op zoek zijn naar eten.

Vogels tellen

Nog voor de start van de werkzaamheden werd in het voorjaar van 2015 de hele zuidoever van het Zwarte Meer geïnventariseerd op alle doelsoorten van het LIFE-project, aangevuld met alle overige broedvogelsoorten. Het gaat om een oppervlakte van ruim 250 ha rietmoeras. Het inventariseren van al deze broedvogelsoorten wordt gedaan om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van de effecten van de uitgevoerde maatregelen op de vogelbevolking. De inventarisatie betrof een zogenaamde nulmeting van de bestaande situatie. Alleen het proefproject in vak 6, nabij de rietopslag, was in de winter van 2012/13 al ingericht als pilot en wijkt in die zin af van de rest van het moeras. In de jaren erna zijn vanwege monitoring de vakken 3-6 in het westelijke deel van het Zwarte Meer jaarlijks onderzocht op vrijwel alle broedvogels, zodat daar een goed beeld is ontstaan van de ontwikkeling van broedvogels door de werkzaamheden. De overige vakken zijn niet zo intensief bekeken, maar daar werden wel steeds de belangrijke Natura2000-soorten geteld, zoals de grote karekiet en roerdomp. Inmiddels zijn alle werkzaamheden afgerond en daarom zal komend voorjaar 2019 een vervolgmonitoring plaatsvinden van het hele moeras. Erg spannend dus hoe de broedvogelsoorten reageren op alle herstelmaatregelen die hebben plaatsgevonden!

Symen Deuzeman, '17

Prachtige dotterbloemvelden op het afgeplagde Rietmoeras in vak 4 in het Zwarte Meer.

Pionierssoorten en eenden

Het eerste broedseizoen na de plag- en graafwerkzaamheden bleken pionierssoorten de afgeplagde rietstroken in combinatie met de ontstane plas/dras-situaties langs de slenken en krekens erg interessant te vinden. Vooral Kieviten vestigen zich er graag, waar het in sommige vakken gaat om 3-5 paren. Maar ook tureluurs en kleine plevieren weten de korte vegetaties en rillen te vinden en gaan over tot broeden. In de Mandjeswaard vestigden zich in het voorjaar na de werkzaamheden zelfs kluten. In het tweede jaar na afgraven, staat er alweer riet en dan zijn de pionierssoorten snel verdwenen. De slenken die overal zijn gegraven, blijken zeer aantrekkelijk voor zeldzame eendensoorten. Zo verschenen er weer zomer- en wintertalingen en namen de aantallen toe van slob- en krakeend. Ook wist een paar krooneenden de slenken te vinden in het westelijke deel van het Zwarte Meer. Langs de slenken groeit inmiddels weer (water-)riet en lisdodde. Deze vinden waterrallen interessant, want de aantallen zijn hier en daar behoorlijk toegenomen.

Roerdomp en grote karekiet

De roerdomp lijkt te profiteren van de grote variatie die ontstaan is in het rietmoeras. In 2015 stond de teller op twee, waarna deze schommelde in 2016:3 en 2017:2. Maar in 2018 kwam de teller uit op vier, dus dat zijn hoopgevende cijfers. De grote karekiet weet zich in de zuidoevers van het Zwarte Meer goed te handhaven. In de periode 2015-2018 waren het steeds 7 of 8 territoria. Er is veel aandacht geweest voor het verbeteren van de rietzone net achter de buitenste waterrietkragen. Hier is jong vitaal waterriet teruggekomen. Vaste broedlocaties, meestal de op het westen blootgelegde uitstekende waterrietgordels, zijn met veel zorg behouden gebleven. Deze maatregelen lijken positief uit te pakken.

Ganzen en rasters

Begrazing door planteneterende watervogels, zoals ganzen, vormt een ander belangrijk knelpunt voor de afname van de brede waterrietkragen in het Zwarte Meer. Het gaat dan met name om de begrazing van jonge waterrietzones. De buitenste waterrietkragen worden dermate teruggedrongen door deze vraat, dat er op veel plekken maar weinig waterriet over is en de breedte ervan sterk is teruggedrongen. In het kader van het LIFE-project heeft Natuurmonumenten, samen met onder andere Vogelbescherming en Jan van der Winden, al 1,5 kilometer waterriet afgerasterd met schapennetten, zodat het jonge riet niet opgegeten kan worden. De eerste resultaten zien er best positief uit, dus hier kan het jonge waterriet zich weer uitbreiden. Dit voorjaar zal dit verder worden uitgebreid in het Zwarte Meer. Erg spannend om te zien of het waterriet zich weer verder kan uitbreiden en of dit positief zal uitpakken voor grote karekieten!

Symen Deuzeman, '18

Recent geplaatst schapengaas ter bescherming van de waterrietzone voor herbivore watervogels in het Zwarte Meer.

Voor meer informatie over het werk van Sovon Vogelonderzoek Nederland, kijk eens op Sovon.nl.

Roerdomp in de etalage

Studenten van het Cibap Business Zwolle en kinderen van de Fontein en de dr. Schaepmanschool in Kampen hebben vorig jaar speciale rietetalages gemaakt in de binnenstad van Kampen. De etalages vertelden het verhaal van het ruim 40 hectare groot rietmoeras, dat is aangelegd tussen het Drontermeer en de Buitendijksweg.

Omdat het gebied gesloten is voor het publiek kan het verhaal achter het rietmoeras ter plekke niet meer worden verteld. Om het nieuwe rietland, de rietvogels en de mensen in de stad Kampen toch dichterbij elkaar te brengen, is aan studenten van het Cibap gevraagd ontwerpen te maken voor (leegstaande) etalages in de stad. Kinderen van de beide basisscholen hebben vogels en andere dieren die in het rietmoeras voorkomen (silhouetten) gemaakt, die in de etalages werden opgehangen. Het project is in opdracht van het projectteam Ruimte voor de Rivier IJsseldelta uitgevoerd door Natuur en Milieu Overijssel. Eerder al hebben zo'n 70 kinderen en volwassenen uit Kampen meegeholpen met het aanplanten van het rietmoeras. Dat gebeurde tijdens speciale Rietplant Expedities.

Mandemakers hut hele jaar geopend voor bezoekers

Weer een mijlpaal gehaald in ons project 'Roerdomp in het riet'! De vogelkijkhut in de Mandjeswaard is sinds mei 2018 open voor bezoekers om de vogels die in de rietlanden leven, te bekijken. Vanuit deze hut is een fraai deel van het rietland, het Zwarte Meer en in de verte het Vogeleiland te overzien. De hut is het gehele jaar geopend voor bezoekers.

Wethouder Gerrit Jan Veldhoen en Jacqueline van Werven-Gunnink (die de naam bedacht voor deze vogelkijkhut) openden woensdag 16 mei 2018 deze prachtig gelegen hut om rietvogels te observeren.

Riet herstel

De realisatie van de hut is één van de mijlpalen uit het project van Natuurmonumenten en de Provincie Overijssel voor riet herstel in het Zwarte Meer. In de rietlanden treft men de volgende broedende vogels aan: roerdomp, bruine kiekendief, grote karekiet en purperreiger. Een deel van het riet wordt jaarlijks in opdracht van Natuurmonumenten gemaaid. Hierdoor behoudt het riet zijn sterkte zodat het door vogels kan worden benut om er hun nesten te bouwen.

Naam

Natuurmonumenten schreef een wedstrijd uit om een naam te bedenken voor de vogelkijkhut. Jacqueline van Werven-Gunnink heeft de winnende naam van de hut 'Mandemakers hut' bedacht. Jacqueline: "Mandemaker was de eerste pachter in dit gebied van 1432 tot 1438". Wethouder Veldhoen van de gemeente Kampen vertelde tijdens de opening over de historie van het gebied en roemde de plek: "De grote karekiet en roerdomp zitten hier in een paradijselijke omgeving in de buurt van Kampen".

De driekoppige jury bestond uit mensen met een groot hart voor het Kampereiland, de Mandjeswaard en het Zwarte Meer en zijn daar geen onbekenden. Kampereilandier Miny Pelleboer, vogelteller Symen Deuzeman en oud-boswachter Lykele Zwanenburg hebben zich over de inzendingen ontfermd en de keuze gemaakt voor de Mandemakers hut.

Beschermde grote modderkruipers gevonden in sloten Kampereiland

In de sloten van het Kampereiland komen grote modderkruipers voor, zo blijkt na de vangacties in zowel 2016 als 2017. Voordat deze acties zijn uitgevoerd, was niet zeker of deze vissen in de sloten leven. Nu is het bewijs geleverd. Grote modderkruipers zijn beschermde en redelijk zeldzame vissen. De sloten in de rietlanden van het Kampereiland moeten soms gebaggerd worden. Dit bood een mooie gelegenheid om met behulp van vrijwilligers gedurende acht dagen in 2016 en 2017 de baggerslib na te kijken op grote modderkruipers en andere vissoorten.

Waarom baggeren?

Het baggeren van de sloten heeft als doel om het rietland aan de oevers van het Zwarte Meer te herstellen zodat de roerdomp en andere rietvogels een beter leefmilieu krijgen. Het afplaggen van verdroogd rietland is een van de maatregelen om het water dieper en beter het rietland in te krijgen. Daarnaast worden bestaande sloten en slenken uitgebaggerd.

Vrijwilligers

Eén van de eisen van het LIFE-project (en Natuurmonumenten) is om de maatschappelijke betrokkenheid bij natuurverbetering te vergroten. Daarom werden vrijwilligers in de omliggende dorpen gezocht om hieraan mee te werken. En hoe leuk is het dan om de directe omgeving te betrekken bij zo'n bijzondere activiteit als modderkruipers vangen. De vrijwilligers staken met plezier hun handen uit de mouwen om deze modderige taak te volbrengen.

**RAVON is de kennisorganisatie voor reptielen, amfibieën en vissen. Meer informatie over hun taken is te vinden op ravn.nl.*

Natuurmonumenten zorgde voor koffie, thee, handschoenen en gezelligheid. Elke dag werd van 9 tot 15 uur doorgemodderd. Hierbij hielpen zo'n 38 mensen waarvan 14 nieuwe vrijwilligers uit de directe omgeving. Vooraf hebben professionals van RAVON* werknemers van Natuurmonumenten een halve dag begeleid, om zo de dagelijkse begeleiding in het werkveld te kunnen doen. Het zogenaamde 'wegvangen' stond natuurlijk onder leiding van professionals. Samen met RAVON is tijdens een werkbezoek de beste aanpak om de modderkruiper te sparen in kaart gebracht. Ook leverden zij veldformulieren en herkenningkaarten. Want hoe ziet er modderkruiper er eigenlijk uit?

Aanpak

Met behulp van een rupskraan met baggerbak werd de bagger uitgesmeerd over de oever. De vrijwilligers raapt de vissen uit de modder en deden ze in een emmer. Vervolgens werden de vissen gedetermineerd en gemeten. De grote modderkruipers, die er dus wel degelijk waren, werden in de uitgebaggerde sloot teruggezet. De andere vissoorten zijn in andere sloten overgezet. Dit omdat het zuurstofgehalte in andere sloten hoger is. In de uitgebaggerde sloot is het zuurstofgehalte lager, hier kunnen modderkruipers goed tegen, maar andere vissen niet.

Resultaten

Omdat vooraf niet zeker was hoeveel grote modderkruipers er zouden zijn, is besloten om tijdens het vangen gelijk data te verzamelen over het totale visbestand. Zo ontstond inzicht in de populatieomvang en vissamenstelling in dit gebied. In acht dagen is een enorme hoeveelheid data verzameld. Samen met de vrijwilligers zijn in 2016 1666 vissen gevangen en opnieuw uitgezet. In 2017 groeide het aantal gevonden vissen naar 2494. In 2017 steeg het aantal gevonden grote modderkruipers met 21. Namelijk van 183 in 2016 naar 204 in 2017. Gezien de lengtevariatie van de gevonden modderkruipers – van 6 tot 28 cm – betekent het dat de habitat zorgt voor voorplanting. De grootste modderkruiper die gevonden is (zie foto) was 28 cm.

Bijzondere vissoorten

Tijdens het vangen hebben de vrijwilligers en medewerkers van Natuurmonumenten de volgende bijzondere vissoorten gevonden:

- Grote modderkruiper
- Kroeskarper (zeldzame soort, rode lijst)
- Zeelt (meest gevangen soort)
- Paling (de grootste ontsnapte, mogelijk 60 cm)
- Bittervoorn (tabel 3)
- Meerval
- Kleine modderkruiper

Olaf van Hese: 'Van mijn hobby mijn werk gemaakt, dat is toch super'

Een bevlogen natuurliefhebber, Olaf van Hese, filmde 3 jaar lang met een drone het natuurgebied Zwarte Meer. Een persoonlijk verhaal over zijn achtergrond, ambities en passies.

Olaf: "Ik heb heel veel hobby's maar alles wat met vliegen te maken heeft, is toch wel mijn grootste passie. Naast parapenten en een zelfbouw Boeing 737 simulator cockpit, bouw ik ook modelvliegtuigen. Zelfs lang voordat de consumentendrones bestonden. Ik monteerde zelf compactcam era's aan een frame in een modelvliegtuig. Zo kon ik met een radiozender de opnameknop bedienen en maakte ik tien jaar geleden mijn eerste luchtopnames. Vijf jaar geleden kwamen de eerste zelfbouw Multirotor-drones op de markt die je kon programmeren en voorzien van camera's. Dit gaf mij de mogelijkheid mooiere en stabiele luchtopnames te maken van landschappen en prachtige natuur op mijn camperreizen door Europa.

Milieuchemie & botanie

Interesse voor de natuur had ik al van jongs af aan. Na mijn studie milieuchemie en botanie ben ik gaan werken aan verschillende natuurrestauratieprojecten. Via Waterschap Delfland kwam ik terecht bij Rijkswaterstaat. Daar werkte ik aan waterkwaliteit/waterkwantiteit-programma's. Mijn specialisatie is technologie en water. Als senior adviseur ICT bij Rijkswaterstaat startte ik met het inzetten van drones bij incidenten op het water zoals oliemorsing, aanvaringen en lozingen. Met deze drones krijgen we snel een beeld van de situatie en kunnen we verdere schade aan het milieu beperken. Van mijn hobby mijn werk gemaakt, dat is toch super!

Roerdomp in het riet – A Better LIFE for Bittern

Drie jaar geleden vroeg ik Natuurmonumenten om drone-opnames te mogen maken van het Waterloopbos in Marknesse. Daar werkte ik lang geleden vanuit Rijkswaterstaat aan de invloed

van golven op oeverbeplanting in de Deltagoot. Zo kwam ik in contact met het project Roerdomp in het riet – A better LIFE for Bittern. Mijn voorstel aan Natuurmonumenten was dan ook om een aantal jaren de progressie te volgen vanuit de lucht van de natuurherstelmaatregelen aan het Zwarte Meer. Hiervoor hebben we van de provincies ontheffingen gekregen om te mogen vliegen met een drone in Natura2000-gebied. Met de eerste vluchten keken we hoe de vogels reageerden op de drone en of dit verstoring gaf. Natuurmonumenten keek zelf uiteraard mee, maar ik had ook een collega meegenomen die als vogelaar veel vrijwilligerswerk doet voor de Vogelbescherming.

Vogels & de drone

Het was verbazingwekkend om te zien dat de vogels zich helemaal niks aantrekken van het gezoem van een drone. Het vierkante silhouet van een drone lijkt niet bedreigend voor ze. Om de verstoring minimaal te houden probeerde ik het hele gebied in één dag in augustus op film te krijgen. Door de beperkingen in de afstand die een drone van de weg mag vliegen, liepen we kilometers door dit prachtige gebied. Af en toe reden we met de auto's naar een andere toegang verderop. Thuis plakte ik alle filmopnames netjes aan elkaar.

Het is gaaf om te zien hoe dit gebied door de jaren heen veranderd is en zijn natuurwaarde terugkrijgt. Ik vlieg nu - het 4e jaar - met een nieuwe fluisterstille minidrone met een Hasselblad-camera met een breder contrastbereik. Zo hoop ik nog mooiere opnames te kunnen maken."

Riet verbetert door verwijderen plagrillen

De afgelopen 3 jaar is de bovenste laag van het verdroogde rietland afgehaald bij het Zwarte Meer. Dit wordt ook wel 'plaggen' genoemd. Door deze plagmaatregelen ontwikkelt het riet zich beter. De grond die vrijkomt bij het plaggen wordt in rillen verwerkt, zogenaamde plagrillen. In het najaar van 2019 wordt een deel van de plagrillen verwijderd in de Mandjeswaard.

Verwijderen plagrillen en opkomende wilgen

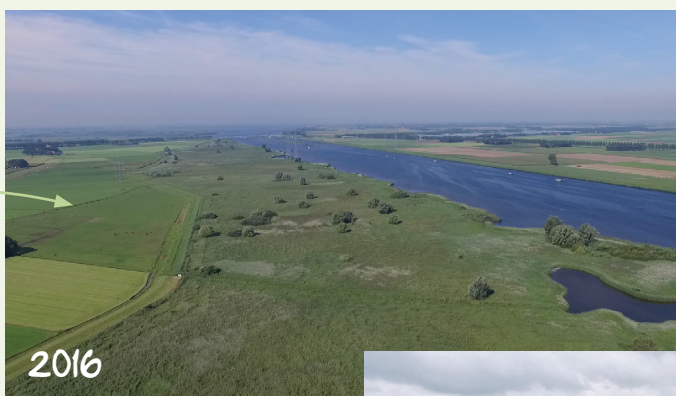
Om meer waterriet te krijgen, heeft Natuurmonumenten een bovenlaag van zo'n 15 centimeter van het rietland afgeplagd. Plaggen is het verwijderen van de bovenste grondlaag met begroeiing. De grond die verwijderd is, de plagril, is een prettige voedingsbodem voor wilgen. Dat is voor ons doel – een fijnere plek voor moerasvogels maken – niet handig. Op deze locatie waar we nu de plagrillen gaan verwijderen, komt juist veel wilg op.

Door de plagrillen én de opkomende wilgen te verwijderen, voorkomen we dat dit uitslaat naar de rest van het gebied. Wilgen produceren namelijk veel zaad en vermeerderen zich daardoor snel.

Een overdaad aan wilg in het rietland heeft een negatieve invloed op specifieke rietvogels. Door de plagrillen te verwijderen, ontstaat er ook meer oppervlakte moerasnatuur dat zich zo beter ontwikkelt. Hierdoor zullen meer moerasvogels eten kunnen vinden en wellicht ook broeden.

Wie & waar?

Het verwijderen van de plagrillen vindt plaats in het meest noordelijk gelegen deel van de Mandjeswaard (zie foto). Aannemer Van Aalsburg B.V. voert deze werkzaamheden uit. De natuurinrichtingswerkzaamheden van de afgelopen drie jaar zijn ook door deze aannemer uitgevoerd.

Agenda

Symposium Reuring in het Riet 25 en 26 september 2019

Het tweedaagse symposium trakteert u op een mix van kennis en veldzoeken in de drie natura2000-gebieden van de LIFE+projecten Roerdomp in het riet - A better LIFE for Bittern in Overijssel (Zwarte Meer en Drontermeer) en 'Booming Bussines in de Alde Feanen' (Fryslân). Beide dagen staat de ontwikkeling van de waterriet centraal. Daarnaast is op de eerste dag

een lezing over natuurinclusief ontwerpen en gaan we de tweede dag in op het herstel van onderwatervegetaties. Bent u erbij? Deelname aan het symposium, inclusief diner op donderdag 26 september is kosteloos. U kunt zich aanmelden voor één of beide dagen via: reuringinhetriet.nl
Graag tot ziens op 25 en 26 september

Wim Westdijk

Wat is LIFE?

De Europese Unie subsidieert het herstel van het broedgebied van de rietvogels uit de regeling 'LIFE +'. LIFE Nature is het Europese financieringsprogramma voor projecten die leefgebieden en planten- en diersoorten beschermen die op Europese schaal van bijzondere waarde zijn voor de biodiversiteit. LIFE draagt bij aan de realisatie van Natura 2000, het Europese netwerk van beschermde natuurgebieden.

Nieuwsbrief 3

A Better LIFE for Bittern/LIFE13 NAT/NL000167
Deze nieuwsbrief voor het project Roerdomp in het riet - A Better LIFE for Bittern verschijnt onder verantwoording van Natuurmonumenten en de provincie Overijssel. De nieuwsbrief wordt verspreid onder omwonenden en andere belangstellenden. De nieuwsbrief komt enkele malen uit gedurende het project. De nieuwsbrief verschijnt digitaal en in gedrukte vorm.

Meer informatie vindt u op:

www.natuurmonumenten.nl/Zwarte Meer
www.ruimtevoorderivier.nl
www.ruimtevoorderivierijsseldelta.nl

Colofon

Uitgave: juli 2019
Teksten: Atty van de Brake
Marcel van Dijk, COMcept
Ingrid Scholten, Natuurmonumenten
Ontwerp: NU reclame.nl

Meer informatie?

Wilt u meer informatie over de uitvoering neem dan contact op met één van de projectleiders.

Zwarte Meer: Rogier Hoften,
R.Hoften@natuurmonumenten.nl
tel. 06 - 27 09 26 54

Drontermeer: Sophie Lauwaars: sophie.lauwaars@rws.nl
Ronald Broekhuizen: ronald.broekhuizen@rws.nl

